

POSTANOWIENIE

18 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 18 grudnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu
w M.

z udziałem E.D.

o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej,
na skutek skargi kasacyjnej E.D.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach
z 27 maja 2024 r., XIX Ga 67/23,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną co do pkt. 2. zaskarżonego postanowienia;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie;**
- 3. zasądza od E.D. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 27 maja 2024 r. Sąd Okręgowy w Katowicach na skutek apelacji wnioskodawcy: zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego Katowice - Wschód w Katowicach z 6 grudnia 2022 r. a) w pkt 1 w ten sposób,

że orzekł wobec uczestnika pozbawienie na okres jednego roku prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji zarządcy sukcesyjnego, członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia i oddalił wniosek w pozostałej części, b) w pkt. 2 w ten sposób, że orzekł, że strony ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt 1); oddalił apelację w pozostałej części (pkt 2); orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3).

Uczestnik zaskarżył powyższe postanowienie w całości, a w skardze kasacyjnej wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania oparł na przesłance zamieszczonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w sprawie powstaje wątpliwość w zakresie rozumienia art. 373 prawa upadłościowego i naprawczego (obecnie: ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe) w szczególności w zakresie możliwości stosowania przez sąd wykładni celowościowej przez przyjęcie, że nawet niezłożenie przez dłużnika wniosku o ogłoszenie upadłości w związku z brakiem szkody po stronie wierzycieli uzasadnia oddalenie wniosku o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej.

Uczestnik podniósł, że Sądy obu instancji wyrażały w tej sprawie odmienne opinie, co przełożyło się na wydanie odmiennych orzeczeń. Tym samym - w jego opinii - nawet niniejsze postępowanie i przedstawiona przez sądy obu instancji ocena i wykładnia prawna potwierdzają, że opisane powyżej zagadnienie prawne jest istotne i wymaga wyjaśnienia, co mogłoby się przyczynić nie tylko do rozpoznania i wyjaśnienia przedmiotowego zagadnienia, ale także dodatkowo przyczynić się do ujednolicenia orzecznictwa i usunięcia powstających w tym zakresie rozbieżności.

Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zakresu zaskarżenia postanowienia Sądu Okręgowego zauważyć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia (środka prawnego) jest interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (zob. m.in.: uchwałę

składu siedmiu sędziów SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, Nr 11, poz. 108; postanowienia SN z 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14, i z 25 maja 2023 r., I CSK 528/23).

Skarżący nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu postanowienia Sądu odwoławczego co do oddalenia apelacji wnioskodawcy w pozostałej części (pkt 2). W tym zakresie Sąd drugiej instancji orzekł bowiem na korzyść uczestnika. Brak interesu prawnego w zaskarżeniu powoduje odrzucenie skargi kasacyjnej w tej części jako niedopuszczalnej na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 16 kwietnia 2021 r., I CSK 484/20).

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Analiza przedstawionego przez skarżącego problemu nie pozwala na przyjęcie, że podnoszona kwestia stanowi istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Przed wszystkim zauważyć należy, że nie można konstruować pytań prawnych o charakterze czysto teoretycznym lub opartych na okolicznościach wykraczających poza stan faktyczny rozpoznawanej sprawy (zob. postanowienie SN z 13 kwietnia 2000 r., III CZP 2/00 i przywołane w jego uzasadnieniu orzecznictwo). Zagadnienie przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opiera się natomiast na twierdzeniu uczestnika, że brak ogłoszenia upadłości przyczynił się do zaspokojenia należności dochodzonych przez wierzycieli ponieważ kontynuowana przez niego działalność gospodarcza umożliwiła uzyskanie dochodów na spłatę wszystkich zobowiązań. Stanowisko powyższe pozostaje natomiast w sprzeczności z ustaleniami faktycznymi Sądu *meriti*, z których wynika, że uczestnik nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie ustawowym, ale także to, że przez wiele lat kontynuował działalność gospodarczą, która generowała dalsze zadłużenie. Z ustaleń tych nie wynika aby wierzyciele uczestnika zostali zaspokojeni.

Oznacza to, że skarżący zmierza w istocie do podważenia ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, co w postępowaniu kasacyjnym jest wyłączone ze względu na związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia - art. 398¹³ § 2 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 4 października 2018 r., II CSK 233/18). Przedstawione zagadnienie ma zatem charakter pozorny i stanowi próbę obejścia dokonanych przez Sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Ponadto skarżący nie przedstawił stosownej argumentacji jurydycznej potwierdzającej, że zagadnienie to ma charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że istnieją co najmniej dwie równorzędne możliwości jego rozstrzygnięcia. Innymi słowy, w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, uczestnik nie przytoczył poglądów orzecznictwa i doktryny, które wskazywałyby na istnienie rozbieżnych interpretacji przywołanej regulacji i racje jurydyczne stojące za nimi.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania we wskazanej części.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 2 w zw. z art. 98 § 1 i 3, art. 99 w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ oraz przepisów § 8 ust. 1 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[SOP]